

A photograph of two otters standing on a log in a pond. The otter in the foreground is looking towards the left, with its long white whiskers clearly visible. The water is calm, reflecting the otters and the log. The background shows more of the pond and some ripples in the water.

Registreringer af Odder i Nationalpark Mols Bjergeres sydlige del

Reddersen J & Laursen JT

NATURRAPPORTER FRA NATIONALPARK MOLS BJERGE - nr. 14/2016

Kolofon:

Titel: Registrering af Odder (*Lutra lutra*) i Nationalpark Mols
Bjerges sydlige del

Forfatter: Jens Reddersen & Jørgen Terp Laursen

Udgiver: Nationalpark Mols Bjerge

Projekt: -

Finansiering – Undersøgelse bestilt af Nationalpark Mols
Bjerge april 2016 hos JTL Consult.

Redaktion afsluttet 21. juni 2016 (Jens Reddersen)

Omfang: 14 sider.

Lagt på nettet: Juni 2016

Brug af materialet: Materialet må frit benyttes med udførlig
kildeangivelse.

Kildeangivelse: Reddersen J & Laursen JT 2016: Registrering af
Odder i Nationalpark Mols Bjerges sydlige del. –
Naturrapporter fra Nationalpark Mols Bjerge nr. 14.

Forsidefoto: JT Laursen, JTL Consult.

RESUMÉ:

Odder er efter et lavpunkt i 1960-80'erne igen i fremgang i Jylland, men er stadig på den danske Rødliste (VU) og på EU-Habitatdirektivets Bilag II. I Nationalpark Mols Bjerge er Odder tidligere kendt fra Øje Sø, Langsø og Stubbe Sø, hvor den antages at yngle i hv f i Stubbe Sø. Et overraskende fund af frisk Odder-ekskrement marts 2016 ved Vænge Sø på NØ-Helgenæs, syd for Nationalparken, gav anledning til at samle registreringer og observationer fra den sydlige del af nationalparken, og specielt at eftersøge spor af Odder i to fiskerige søer i dette område.

Der er ultimo juni 2016 søgt på databaserne www.fugleognatur.dk og www.dofbasen.dk. Samtidig har vi fået oplysninger fra DCE-AU (Aksel Bo Madsen & Morten Elmeros) og – hidtil forgæves – efterspurgt observationer hos lokale jægere via Jagtråd Syddjurs. Konsulent Jørgen Terp Laursen foretog på nationalparkens foranledning eftersøgning af Odder-spor 20. og 24. april 2016 ved hhv. Bogens Sø og Dråby Sø – især ved typiske Odder-markeringspladser: Ind- og udløb fra søen, anløbsbroer, på stubbe og sten og høje græs- og startuer etc.

Der synes at være jævnlige besøg og ophold af i hvert fald strejfende enkeltdyr i den sydlige del af Nationalpark Mols Bjerge – med forekomst ved udløbene af Knubbro Bæk (Følle Bund), Kolå (Egens Havhuse), Sengemosen, Femmøller og Femmøller Strand (Mølleåen), men faktisk også sydpå herfra til og med Bogens Sø. Der ses også dyr langs Ebeltoft Vig ind mod Egsmark og helt ud til Kattegat ved udløbet af Havmølle Å. Yngleforekomster er kendt fra Bogens Sø i 1950-60'erne, men nyere ynglefund fra sydområdet har ikke kunnet påvises.

Figur 1: Odder er strømlinjet, har flad snude, små ører og en lang hale (ses ikke her) og på fodspor ses svømmehuden mellem tæerne. Foto af dyr i fangenskab (JTL).

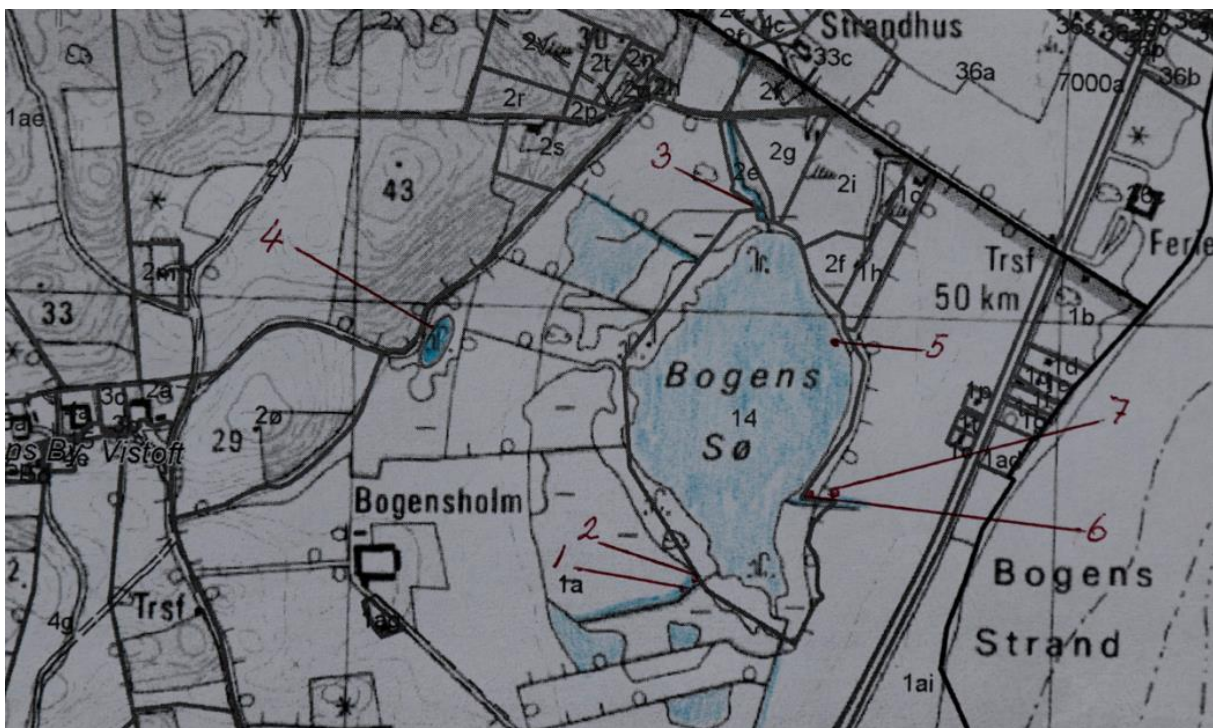
BAGGRUND:

Efter et lavpunkt i 1960-80'erne, hvor Odder blev betragtet som vores mest truede pattedyr, er arten igen i fremgang i Jylland. Arten er stadig på den danske Rødliste (VU, Elmeros 2016) og på EU-Habitatdirektivets Bilag II og IV. Den løbende overvågning viser, at "odderen siden midten af 1980'erne har øget sin udbredelse i Danmark markant. I midten af 1980'erne fandtes odderen stort set kun i det nordvestlige Jylland, men i 2012 har bestanden spredt sig helt ned til den dansk-tyske grænse. DNA-analyser af ekskrementer indsamlet på Fyn og på Sjælland afslører, at der også her er odder" (Søgaard et al 2012, DCE).

I Nationalpark Mols Bjerge er Odder kendt fra å- og søsystemet i den nordlige del - Øksenmølle Å, Ulstrup Å, Gravlev Bæk og Havmølle Å samt Øje Sø, Langsø og Stubbe Sø. Nord for dette område er der faste bestande i Mørke Kær, Alling Å og Kolindsund. Forekomst og habitatkvalitet anses derimod for ringe i den sydlige del af nationalparken (Søgaard et al. 2013, s. 22). Et overraskende fund af frisk Odder-ekskrement marts 2016 (JTL) ved den gendannede Vænge Sø på NØ-Helgenæs, syd for Nationalparken, gav anledning til at eftersøge ikke-offentliggjorte registreringer fra den sydlige del af nationalparken, samt at eftersøge spor af Odder i to større fiskerige søer i sydområdet, hvor vi straks opnåede lodsejertilladelse.

Formål med projektet

Formålet var at tilvejebringe et indtryk af, om Odder forekommer udbredt og regelmæssigt og eventuelt ynglende, syd for de kendte forekomster (i nationalparkens sydlige del, hvor DCE ellers bedømmer kvalitet og mængde af habitat som ringe) og i givet fald vurdere de forvaltningsmæssige perspektiver heraf.

Figur 2: Print af 4cm-kort Bogens Sø og de undersøgte lokaliteter med numrene 1-7, brugt i Tabel 1. Ved Lok. 6-7 ses en stump af afløbet fra søen i begge ender, mens en del er rørlagt.

METODE:

FELTUNDERSØGELSE

I to større og fiskerige søer i området søgte og fik vi tilladelse fra hoved-lodsejerne til at foretage eftersøgning af de klassiske sportegn efter Odder, nemlig ekskrementer, fodspor i mudder eller de ”slisker”, oddere bruger som glidebaner til hurtigt at komme i vandet. Konsulent fra JTL Consult, Jørgen Terp Laursen, der havde gjort Vænge Sø-fundet, udførte undersøgelsen i Bogens Sø og Dråby Sø, hhv. 20. og 24. april 2016. Det er lidt senere end anbefalet, men var acceptabelt i det kølige og sene forår 2016, hvor vegetationen endnu var ret lav og uudviklet. Begge dage havde udmærkede vejrforhold, der ikke hæmmede registreringerne.

Figur 3: Delvist nedbrudt Odder-ekskrement fra Bogens Sø. Odderen gnaver kødet af og efterlader fiskeskeletter. Den normalt fiskerige kost efterlader derfor kun mindre fiskeben og skæl i ekskrementerne, fx i modsætning til ræv, der gerne æder fisk hele. Foto JTL.

Ved hvert besøg blev bredderne af søerne hele vejen rundt eftersøgt, overalt hvor der var tilladelse og mulighed. Oddere lægger typisk mange og små ekskrementer, da den samtidig bruger dem som territoriemarkering. Derfor anbringes de på vigtige ”trafikknudepunkter” set fra odderes synspunkt samt højt oppe for at sikre god duftspredning til omgivelserne fra markeringen. Derfor var der overalt særlig fokus på de steder, hvor Odder typisk markerer – dvs ved ind- og udløbet til og fra søerne, ved bådebroer mm. Samtidig eftersøgte ekskrementerne især på stubbe, sten, store græs- og startuer o. lign. Vænge Sø blev genbesøgt, hhv. april og maj.

Der blev brugt hhv. 5 og 5,5 felttimer ved de to søer. Undervejs blev alle fund noteret på medbragte KMS 4cm-kort (udprintet i A3 og målestok 1:9000). Mange steder var det helt umuligt at foretage eftersøgninger pga. den tætte buskvegetation (ofte Grå-Pil), hvilket gjorde undersøgelsen meget besværlig og ekstra tidskrævende.

Figur 4: 4cm-kort Dråby Sø og de mulige fundlokaliteter 1-2, begge langs søens eneste udløb, Råbæk.

Bogens Sø er en afsnøret tidligere fjordarm på hævet havbund og sand. Søen har flere klarvandede og kildeprægede men små og korte tilløb fra littorinaskrænterne bag det marine forland. Der er kun et afløb, fra østsiden mod øst til Ebeltoft Vig – med karakter af en lige drækanal, som på over halvdelen af strækningen er rørlagt under dyrket mark. Søens areal er mindskende pga tilgroning i rørskov og dyndbund på de lavvandede partier og har betydelige stræk med tætte Grå-Pil-krat og sump. Søen formodes at fryse hurtigt til pga udbredt lav vanddybde og lav vanduskiftning, hvilket kan være kritisk for søen som vinterhabitat for odder. Til gengæld giver nærhed til havet gode alternative isfrie jagtmuligheder. Der er ikke offentlig adgang, og der er formentlig ringe forstyrrelse fra menneske og hund.

Dråby Sø er også en afsnøret tidligere fjordarm på hævet havbund. Søen har ingen overjordiske tilløb og kun et afløb, nemlig gennem den udrettede Råbæk ud over Dråby Kær. Der er ingen forbindelse ad vandveje til Havmølle Å-systemet. Nærmeste vandløb er drængrøften Purbækken i Boeslum Gunger. Dråby By og Kirke ligger helt ned til søen på vestsiden, mens der er en rolig rekreativ adgang mod sydøst. I hele nordenden er søen uforstyrret uden oplagte adgangsveje. Mange steder – på nær SV mod Dråby By – er der tæt træ- og buskvegetation med ellesumpskov, Grå-Pil og rørskov. Vandkvaliteten er ret god med undervandsplanter og fx gedde og aborre.

Vænge Sø på NØ-Helgenæs ligger lige syd for nationalparkgrænsen, og er også en afsnøret tidligere havbugt på hævet havbund. Søen har ingen overjordiske tilløb og kun et meget kort afløb, lige forbi Helgenæs Naturefterskole. Den har været tørlagt siden ca. 1960 og er først genoprettet som sø via Naturstyrelsen i 2014. Der er hurtigt kommet en rig vand- og søfuglefauna, men næppe endnu fisk eller muslinger af betydning.

Der blev taget en del fotos af lokaliteterne. Ekskrementer og biotop blev så vidt muligt fotograferet og ekskrementer hjemtaget og særskilt lagt i plastposer med oplysninger om fundene. Disse er efterfølgende deponeret hos Naturhistorisk Museum i Århus.

EFTERSØGNING AF GAMLE OBSERVATIONER

Flere offentlige naturdatabaser har jævnligt indmeldinger af odder – det gælder både www.dofbasen.dk, hvor begge forfattere er brugere og www.fugleognatur.dk, hvorfra data er benyttet i henhold til licens B10/2015. Desuden har forfatterne fået stillet data til rådighed fra odderforskere ved DCE-AU (Kalø), Morten Elmeros & Aksel Bo Madsen – dels fra DCE-databasen over dødfundne oddere, dels fra NOVANA-overvågningen 2011 (ift EU-Habitatdirektivets naturtyper og arter). Der er muligvis overset enkelte indberetninger, da DTU-Veterinær (Marianne Chriël) ikke er konsulteret.

I DOF-basen er der 20. juni 2016 søgt på Odder i Syddjurs Kommune i perioden 2000-2016. På fugleognatur er der 20. juni 2016 søgt på Odder i Nationalpark Mols Bjerge 2000-2016. De fulde datasæt er downloadet til regnark.

Endelig er der taget kontakt til personer og foreninger, der kunne tænkes at have særlig chance for at møde eller høre om odder og odderspor, fx formanden for Jagtråd Syddjurs, Ole Andreassen, jæger og lodsejer Jens Søggaard Andersen (Dråby), mangeårig beboer og jæger v. Mols Bjerge Øst Aksel Dalsgaard Olsen, mangeårig skovfoged i Naturstyrelsen Kim Egefjord (Kjerris Mølle, Femmøller) m.fl. Specielt blev der primo maj 2016 – ca 1 uge inden starten på bukkejagten – rundsendt en email-efterlysning til formænd for alle lokale jagtforeninger i Syddjurs om at holde øje med Odder under pürsch-jagten.

Figur 5: Den nyrenoverede Bogensholm ved sydenden af Bogens Sø, set fra lokalitet 6-7, tæt ved udløbet fra søen til Ebeltoft Vig – en klassisk lokalitet for Odder-markering, hvor lokalitet 6 rummede over 40 ekskrementer. Foto JTL.

RESULTATER:

Resultaterne af feltundersøgelsen er opsummeret i Tabel 1:

Tabel 1: Fund af odderspor på de tre lokaliteter i feltundersøgelsen, Bogens Sø, Dråby Sø og Vænge Sø.

Sted	Ekskrementfund	Øvrige bemærkninger
Bogens Sø		
Lok-1	Usikre 1-2 ældre eksk. (indsamlet + foto)	Ved kanal/grøft i SV-enden af søen. Lå på tue ca. 2 m fra bred og ca. 5 m syd for svelle, tværs over kanal
Lok-2	1 eksk. (indsamlet + foto)	På træstub ca. 5 m N for lok. 1 ved samme kanal
Lok-3	> 30 eksk. (indsamlet + foto)	Inden for 4 m ² område på V-side af indløb til søen
Lok-4	Usikkert ældre eksk. (indsamlet)	Ved vestsiden af lille sø, ses på luftfoto ved litorinaskrænt. Samme sted et isfuglegylp
Lok-5	> 40 eksk. (indsamlet + foto)	Ved bro, for enden af lang sti, der løber mod syd lige inde i skoven fra hus v Bogens Søvej. Samme sted odder-veksel, der førte ind under træbroen. Ingen eksk. på træbroen
Lok-6	> 40 eksk. (indsamlet + foto)	Ved udmunding af søens fraløb. Her tydelig stor odderaktivitet med vekslers og "nedtrådte" eksk. på vekslerne. Mindst 3-4 portioner af eksk.
Lok-7	1-2 eksk. (indsamlet +foto?)	På græstue ca. 40 m fra søbred og ca. 2 m fra kanalkant v søens østlige udløb
Dråby Sø		
Lok-1	Tvivlsomt fund	Ca. 75 m fra udløb. På væltet træstamme, der lå tværs over bækken i et bundløst område, var der muligvis rester af et gammelt udvasket oddergylp. Men da det også kan have været fra isfugl (gylp), betegnes det som et muligt fund. Foto. Ikke indsamlet.
Lok-2	Tvivlsomt fund	Ca. 100 m fra udløb. Fund af muligvis rester fra gammelt, nedtrådt og udvasket odderekskrement. Det blev fundet på sydsiden af bækken og ca. 1,5 m fra vandkanten på græs/grustue. Foto og hjemtaget
Vænge Sø		
Genbesøg	Ingen	

FELTUNDERSØGELSEN – BOGENS SØ

Ekskrementer

På de 5 sikre lokaliteter (fig. 2) ved Bogens Sø fandt JTL skønsmæssigt i alt ca. 115 ekskrementer. Kun ét sted (Lok. 3) blev der fundet et muligt helt frisk ekskrement. De øvrige ekskrementer var helt udvaskede og henlå ofte i mere eller mindre småstykker (fx som fiskeskel). Vi kan derfor ikke med sikkerhed estimere antallet af ekskrementer eller deres alder. Mange af de udvaskede ekskrementer kunne således godt være af nyere dato.

På lokaliteterne 3, 5 og 6 blev der set en del vekslers fra odder, hvorpå odderen også havde markeret med ekskrementer. De vidner om stor aktivitet.

Markering

De mange ekskrementer fundet på de tre lokaliteter kan blandt andet være et resultat af, at der er relativt få egnede markeringssteder for odder ved Bogens Sø. Karakteristisk for odder blev der fundet mange ekskrementer ved søens indløb (lok 3) og udløb (lok. 6). Netop sådanne steder markerer odderen ofte meget for at holde konkurrenter ude og eller lokke en mage til. Foreningen af fundsteder af ekskrementer viser, at odderen er aktiv i hele søområdet.

FELTUNDERSØGELSEN – DRÅBY SØ

Trods grundig eftersøgning blev der ikke fundet sikre spor af Odder her. De to tvivlsomme spor (tab. 1, fig. 4) var begge fra fraløbet Råbækken. Efter aftale med en af lodsejerne er der nu opsat vildtkamera på et velvalgt sted. Mink er almindeligt forekommende i søen og området, alle med sort pelsfarve. Der sås i øvrigt en enkelt ålruise – uden den lovpligtige stoprist, der skal forhindre Odder i at drukne i ruser – førhen en af de hyppigste dødsårsager sammen med jagt og trafikdrab. I dag er trafikdrab en almindelig dødsårsag.

Figur 6: Odder bruger sine ekskrementer til duftmarkering og territoriehævdelse. Derfor placerer den dem strategisk fx ved ind- og udløb fra sø og hav og højt på sten, stubbe eller (som her) på tuer. Foto JTL.

FELTUNDERSØGELSEN - VÆNGE SØ

Samme dag som ved Bogens Sø (20.4.) samt igen medio maj blev Odder eftersøgt igen ved Vænge Sø, hvor JTL tidligere i 2016 havde fundet odderekrement. Ved ingen af disse besøg blev der fundet spor af Odder.

EFTERSØGNING AF GAMLE OBSERVATIONER

I tabellerne 2-5 har vi summarisk opstillet de observationer af Odder, som er fundet relevante for denne rapport. Observationer fra de forskellige kilder er adskilt i hver sin tabel.

Tabel 2: Oversigt over samtlige observationer af Odder fra DOF-basen i Syddjurs fra perioden 2000-2016. Lokalteter i Nationalpark Mols Bjerge er mærket med stjerne (*). Kun fundsted "Hestehave Skov Kalø" er i den sydlige ende af det normale observationsområde for Odder på Djursland.

Dato	Loknavn	Antal	Adfbeskrivelse	Observatør	Bemærkninger
09-01-10	*Hestehave Skov	?	Uspecificeret adfærd	UB&ABL	Der var spor i sneen af Odder i vandkanten på vestsiden af skoven tæt ved Følle Bund.
21-08-11	*Korupsø	1	Rastende	JRP	Svømmede stille og roligt gennem åen, mens det lokale ynglepar af isfugle skældte voldsomt ud
27-10-11	Astrup (Syddjurs)	1	Uspecificeret adfærd	TL	forsøgte at krydse vejen
02-09-13	Mørke Kær	1	Fouragerende	FHN	Lå og dykkede rundt ude midt i den store sø.
28-01-14	Øjesø	1	Rastende	JPL	Ved udløbet spor i sne op og ned fra bækken og over land, dér hvor bæk lagt i rør. Også spor i sne + 1 lort i SØ-hjørne af søen.
06-02-14	*Stubbe Sø NØ	1	Rastende	JPL	Spor i sne langs søbredden + ekskrementer med fiskekæl.
07-11-14	Mørke Kær	1	Rastende	FHN	Frisk odderpassage mellem to af søerne. Dyret dog ikke set.
05-06-15	Mørke Kær	1	Død	FHN	Trafikdræbt nær ved Hornslet bæk ved vejen fra Rosenholm til Mørke.
10-01-16	Rosenholm Å	1	Rastende	FHN	Har ikke set den før i Hornslet, måske den er søgt opad i systemet pga isdække i søerne nedstrøms.
11-04-16	*Stubbe Sø NØ	1	Rastende	JK	Et stykke tid efter solnedgang. Dukkede op af søen lige foran os, da vi sad på bænken på Fugleværnsfondens areal. Forsvandt straks, da den fik øje på os.

Observatører: UB=Ursula Burmann; ABL=Arne Bo Larsen; JRP=Jens Ryge Petersen; TL=Torkild Lund; FHN=Flemming H Nielsen; JPL=Jens Peter Lomholt; JK=Joy Klein.

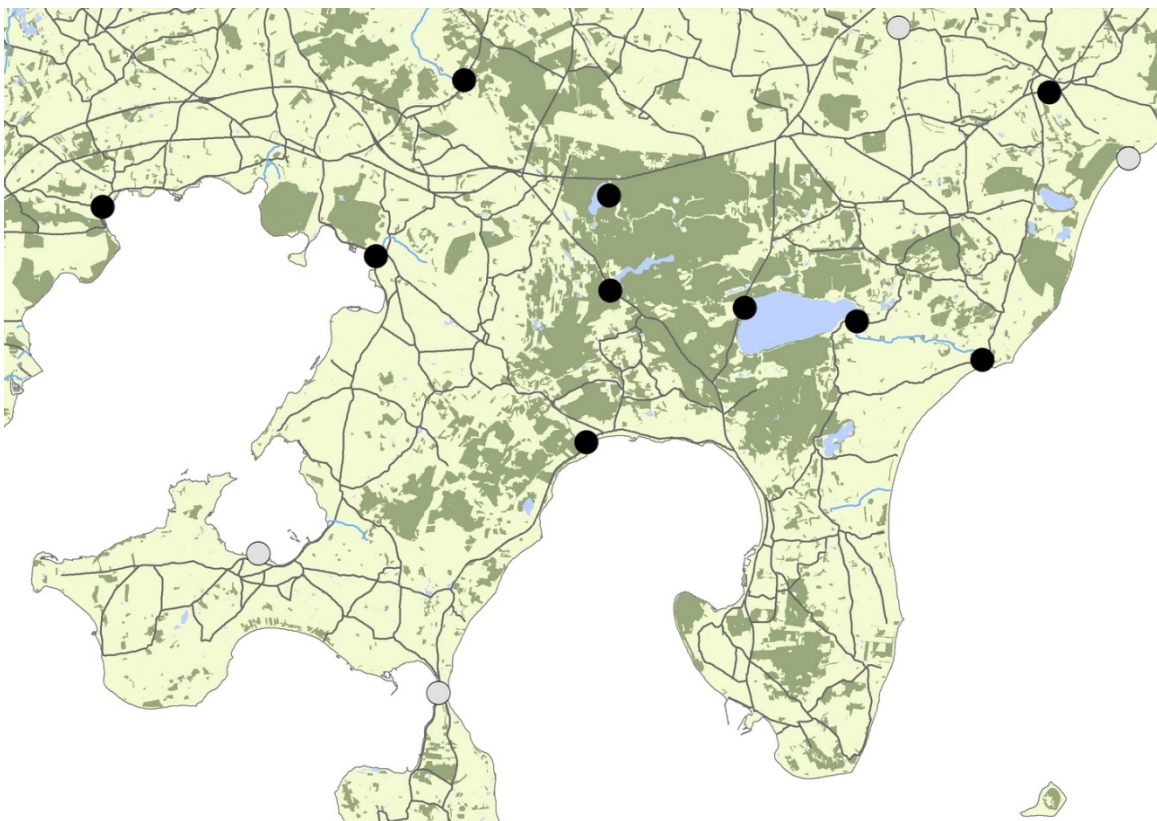
Tabel 3: Oversigt over samtlige observationer af Odder fra Aarhus Universitet DCE's database over dødfundne dyr i den sydlige del af Syddjurs Kommune, på nær en alle trafikdræbte, for perioden 2000-2016 (træk medio maj). Lokalteter i Nationalpark Mols Bjerge er mærket med kursiv og stjerne (*).

JournalNr	Dødsår	Lokalitet
2013-0995	2013	A15 (ca. v. 22,8km-mrk.) nord for Uggelbølle
2013-0993	2013	Sognevejen, Nøddager, Kolind
2013-0988	2010	*Femmøller, Naturcenter Syddjurs, udstoppet til skolesamling
2013-0979	2013	A21/15 nord for Rønede
2013-0966	2013	*A21 (Vibæk Strandvej) ved Vibæk, Ebeltoft
2010-0999	2010	Motortrafikvej N. Rønede ved Dibbelbæk
2010-0998	2010	*Spildevandanlæg, Strandvejen 6a, Rønede (§)
2009-0990	2009	*Bogens hoved, Mols (Lars Haugaard)
2009-0989	2009	A15 v. overføringen over Hornsletvej ved Rodskov
2009-0988	2009	A15 nord for Uggelbølle
2007-0010	2007	A15 NV for Rønede
2005-0031	2005	*Kystvejen, Egsmark ved Ebeltoft Vig
2001-0030	2001	Ommestrup, Djursland (ikke så langt fra Mørke Kær)
2000-0006	2000	A15 (gl.) Århus-Rønede, ø. for Rodskov

§: Unge, (sultdød?) fundet nedstrøms kort efter fund af trafikdræbt moderdyr 0999.

Figur 7: Samtlige observationer af Odder fra Aarhus Universitet DCE's database (tabel 4) over dødfundne dyr i den sydlige del af Syddjurs Kommune, på nær en alle trafikdræbte, for perioden 2000-2016 (træk medio maj).

Figur 8: Oversigt over Novana-stationer, hvor der eftersøges odder og odderspor i Syddjurs – 2011-data. Lysegrå cirkler er stationer uden fund (Tved Kær, Dragsmur, Hoed Å-udløb og Hoed Å-nær Høgholm). Sorte cirkler er stationer med fund, bl.a. udløbet af Havmølle Å, af Mølleåen (Femmøller) og af Kolå (Egens)

Tabel 4: Oversigt over samtlige observationer af Odder fra FugleOgNatur i Nationalpark Mols Bjerge fra perioden 2000-2016. Lokalteter i Nationalpark Mols Bjerge er mærket med stjerne (*). Det dødfundne Feldballe-dyr kan ikke være identisk (og dermed dobbeltregistrering) med dyr i Tabel 4, da ingen dyr i Tabel 4 er fra 2008.

Dato	Loknavn	Antal	Alder	Observatør	Aktivitet	Bemærkninger
27-08-2008	*Feldballe Syd	1	voksen	JC	død	
19-01-2013	*Korup Sø	1		ORT	fodaftryk	

Observatører: JC=Jens Christensen; ORT=Ole Roland Therkildsen

Tabel 5: Oversigt over øvrige observationer fra diverse forespørgsler fra og indberetninger fra forfatter JR foråret 2016.

Tidspunkt	Lokalitet	Observatør	Bemærkninger
1950-60'erne	Bogens Sø og området	ADO	Husker jævnlige observationer og spor tegn af odder fra disse år, inkl. ynglende odder m unger. Specielt at de om vinteren efterlod spor af færdsel fra Femmøller til Bogens Sø op over bakkerne i st f på lavt marint forland, fx med tydelige slisker ned ad littorinaskrænt ned til Bogens Sø-NV.
1962	Hålen, NV for Bogens	ADO	Skyder en voksen hun ved den dengang ikke rørlagte bæk i Hålen. Vinter, da det var sne og frost. Stort dyr, målte – skindlagt! – 165 cm fra snude til halespids og indbragte 185 kr (sv. t. 2.250 2016-kroner) på skindauktion i Glostrup samme år. Kraniet overdraget til samling på Vildtbiologisk Station.
ult nov 2015	Kjerris Mølle, Femmøller	KFE	Hadde en tid haft på fornemmelsen, at der var Odder v mølledam og bækken videre, men skeptisk, da der også var Mink. Stod v hugavl, da adult odder kom tæt forbi, kiggede "forundret" på ham og luntede (menneskevant?) videre op ad skrænt og forsvandt i mølledammen.
05-05-2016	Sengemosen, Ø for Skårup v. Grønfeld	VA	Vandstand i Sengemosen meget høj. Kommer kl. 11 med hund østpå ad Møgelhøjvej. Ser på under 10 m afstand voksen Odder m lang hale rense sig, stivner og flygter.
2010-16	Havmølle Å Sø	VN	Krat v Havmølle Å Sø, kun 1300 m fra udløb i Kattegat. Fast, ofte og mange spor, inkl. afgnavede fiskeskeletter, lorte, vekslers og slisker over åbrinken.

Observatører: ADO=Aksel Dalsgaard Olsen, Bogens; KFE=Kim Egefjord, før Femmøller, nu Ebeltoft; VA=Vibeke Ahrenkiel, Skaarup; Verner L Nielsen, Holmegård, Hyllested.

Tabellerne 2-5 opsummerer de forskellige observationer i og nær Nationalpark Mols Bjerge og især i den sydlige del. De understøtter et samlet billede af en regelmæssig forekomst af Odder også i den sydlige del af Nationalpark Mols Bjerge, både i bunden af Kalø og Ebeltoft Vig og Kattegat, specielt omkring å-udløb som Knubbro Bæk, Kolå, Mølleåen og Havmølle Å, men også opstrøms disse vandløb samt fx i Sengemosen mellem Femmøller og Feldballe.

Der er dog ingen sikre yngleobservationer fra nyere tid, men Odder ynglende regelmæssigt i Bogens Sø i 1950-60'erne. En (ikke vist) observation af "odderunge" fra Bogens Sø i foråret 2016 er bedømt som usikker, da fx hyppigt forekommende Mink ofte vurderes som små oddere af ukyndige.

Der er grund til at være opmærksom på Odder i dette sydømråde, men de foreliggende observationer giver dog ikke endnu anledning til forvaltningsmæssige tiltag og lodsejraftaler.

Der er indledt et samarbejde med Danmarks Jægerforbund, bl.a. om en "Indberet Odder"-kampagne via en artikel i tidsskriftet JÆGER i sensommeren 2016.

KONKLUSION

Det er ikke overraskende, at et hurtigt og stærkt territoriehævende dyr som Odder strejfer langt omkring i jagten på nye ledige territorier. Ikke mindst ungdyr er ofte tvunget til en omstrejvende tilværelse. Det gælder ikke mindst i en periode som nu, hvor Odderen stadig udvider udbredelsesområdet i Jylland. Mange steder er odderbestandene dog så store, at de formentlig ikke kan huse flere dyr. Det er derfor heller ikke overraskende, at der er pludseligt blev opdaget spor af Odder ved den ny-genoprettede Vænge Sø. Selv om Odder i Danmark ikke yngler ved havet, trives og jager Odder fint i beskyttede havområder (fx Limfjorden). De lavvandede, beskyttede og fiskerige havområder i Ebeltoft og Kalø Vig kan også fungere som spredningsveje for odderen.

Da Odder samtidig er et sky natdyr, er det derimod oftere et rent tilfælde, at selv længerevarende ophold af Odder i et område opdages – som her hvor en årvågen fugleobservatør bemærkede en odderlort ved Vænge Sø. Det betyder også, at der må forventes betydelig andel af overset dyr og spor – fx er det formentlig en meget lille andel af de faktisk forekommende dyr, der dræbes i trafikken (tabel 4).

Det er straks mere overraskende, hvis Odder etablerer sig i et nyt område, der normalt ikke regnes for optimal odder-habitat. Ved Vænge Sø kunne fortsat Odder-aktivitet da heller ikke bekræftes. Derimod var der tegn på langvarig og intens aktivitet ved Bogens Sø – ca. midtvejs mellem Femmøller Strand og Dragsmur.

Via sammenstilling fra en række forskellige kilder ses det, at Odder synes at forekomme regelmæssigt noget sydligere end de normalt kendte hoved-lokaliteter i Syddjurs – Mørke Kær, Kolindsund og Øksenmølle Å-Havmølle Å-systemet med Øje Sø, Langsø og Stubbe Sø. Her kan nævnes en række observationer ved bunden af Kalø Vig - både op- og nedstrøms Knubbro Bæk-Dibbelbæk og udløbet af Kolå (Novana), inkl. Hestehave Skov. Men også bunden af Ebeltoft Vig med observationer både op- og nedstrøms Mølleåen v. Femmøller og langs Kystvejen mm. Nyt var også observation af Odder i Sengemosen, nord for Femmøller. Flere af forekomsterne, inkl. ADO's gamle observationer af veksler fra Mols Bjerge Øst, viser, at Odder ikke nødvendigvis undgår at krydse vandløbsløse højdedrag.

Men endelig synes den lidt isolerede Bogens Sø også at være af større betydning – både historisk som ynglested og i dag. Her blev der fundet op mod 115 ekskrementer. At Odder i vid udstrækning følger til- og fraløb til søerne, også ved Bogens Sø, demonstreres måske af det enlige trafikdræbte dyr ved Fuglsøvej, der netop fandtes ved det ellers delvist grøftlagte udløb fra Bogens Sø.

Derimod blev der ikke fundet sikre spor ved Dråby Sø, men der er nærhed, om end ikke kontakt, til Havmølle Å, rimelig vandkvalitet og fiskebestand og delvis fred. Så Dråby Sø kunne sagtens – fra tid til anden – huse Odder. Ynglebestande i den sydlige del af nationalparken er endnu ikke dokumenteret. Nationalpark Mols Bjerge vil holde øje med Odder fremover, blandt andet i samarbejde med Danmarks Jægerforbund Østjylland og Jagtråd Syddjurs.

TAK

Stor tak til flere af observatørerne, der har svaret på kritiske og uddybende spørgsmål vedrørende deres observationer. Speciel tak til Aksel Dalsgaard Olsen, Bogens, som endnu engang øste af mange års kyndig og opmærksom naturiagttagelse. Stor tak til Morten Elmeros, som midt i travlheden leverede data fra DCE-databasen og Novana-data. Tak til lodsejere ved både Bogens Sø og Dråby Sø for tilladelse til at færdes i krat og mark under eftersøgningen, ikke mindst Odd Sinding, Jens Søgaard Andersen & Ulrik Berg.

LITTERATUR:

- Elmeros M 2016: Artsgrupper i den danske rødliste. Odder (Lutra lutra, Linnaeus 1758). - <http://bios.au.dk/videnudveksling/til-myndigheder-og-saerligt-interesserede/redlistframe/soegart/>
- Fredshavn J et al. 2014. Bevaringsstatus for naturtyper og arter. Habitatdirektivets Artikel 17 rapportering. - Videnskabelig rapport fra DCE nr. 98 – Nationalt Center for Miljø og Energi DCE, Aarhus Universitet. <http://dce2.au.dk/pub/SR98.pdf>
- Søgaard, B., Wind, P., Elmeros, M., Bladt, J., Mikkelsen, P., Wiberg-Larsen, P., Johansson, L.S., Jørgensen, A.G., Sveegaard, S. & Teilmann, J. 2013. Overvågning af arter 2004- 2011. NOVANA. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 240 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 50. <http://www.dmu.dk/Pub/SR50.pdf>

